

2.11.2024 24. helluntain jälkeisen viikon lauantai, samalla tämä päivä on Suomen ortodoksisessa kirkossa vietettävä Karjalan valistajien yhteinen juhla

Juhlan aamupalveluksen evankeliumi

”Kaiken on Isäni antanut minun haltuuni. Poikaa ei tunne kukaan muu kuin Isä eikä Isää kukaan muu kuin Poika ja se, jolle Poika tahtoo hänet ilmoittaa. ”Tulkaa minun luokseni, kaikki te työn ja kuormien uuvuttamat. Minä annan teille levon. Ottakaa minun ikeeni harteillenne ja katsokaa minua: minä olen sydämeltäni lempeä ja nöyrä. Näin teidän sielunne löytää levon. Minun ikeeni on hyvä kantaa ja minun kuormani on kevyt.” (Matt. 11: 27 – 30)

”Kaiken on Isäni antanut minun haltuuni.” Jeesus on Jumalan traditio. Hän ja Isä ovat yhtä, myös ”samalla tasolla”. Antaminen ei merkitse antamista palvelijalle tai alempiarvoiselle, vaan tässä tarkoittaa sitä, mitä Isä voi antaa Pojalleen.

”Poikaa ei tunne kukaan kuin Isä eikä Isää kukaan muu kuin Poika”: Kaikki, mikä on Isällä, on myös Pojalla. Hänellä on kaikki tieto ja rakkaus. Ja vain Hänellä. Poika on Isän ainoa ilmoitus (vrt. myös Matt. 1: 23, 28: 18, Joh. 3: 35, 10: 15, 13: 3). Isällä ja Pojalla on myös yhteinen tahto ja voima.

”Tulkaa minun luokseni”: Tässä Jeesus puhuu personoituneena Viisautena (Sananl. 8), joka kutsuu luokseen ja antaa levon. Tässä Hän puhuu kaikille ihmisille, niin juutalaisille kuin pakanoille. Kirkon opettajat erottavat työn uuvuttamat ja kuormien uuvuttamat. Työn uuvuttamat ovat juutalaisia, joilla on uuvuttamana tekijänä Mooseksen laki. Kuormien uuvuttamat ovat pakanoita, joita synti painaa. Uupumus poistuu uskon ja kasteen kautta.

”Ottakaa minun ikeeni harteillenne” tuo esille lain. Toora eli viisi Mooseksen kirjaa, on laki. Laista käytettiin myös sanaa ies. Sana tarkoittaa veto- tai kantolaitetta, jolla härkä tai härkäpari kantoi kuormaa tai veti sitä. Nyt Jeesus kehottaa ottamaan Tooran sijaan Hänen tulkitsemansa tai välittämänsä laki. ”Katsokaa minua” on vanhemmassa suomennoksessa: oppikaa minusta. Opetuslapsen tuli opiskella koko ikänsä. Jeesus on samanaikaisesti sekä esimerkki nöyrästä opettajasta että paras oppimisen kohde, sillä Hänessä laki on tullut persoonaksi. Sana ”lepo” viittaa sapattiin, jonka antama lepo on Jumalan valtakunnan symboli.

”Minun ikeeni on hyvä kantaa ja minun kuormani on keveä.” Verrattuna fariseusten satoihin määräyksiin ja kieltoihin Jeesuksen käskyt ovat lyhyemmät. Samalla ne ovat kuitenkin vaativammat:

Jumalaa tuli rakastaa yli kaiken ja lähimmäistään kuin itseään (rakkauden kaksoiskäskey). Kristuksen iees on nöyryys ja lempeys. Silloin ihminen elää rauhassa.

Juhlan epistola

”Hengen hedelmää taas ovat rakkaus, ilo, rauha, kärsivällisyys, ystävällisyys, hyvyys, uskollisuus, lempeys ja itsehillintä. Näitä vastaan eivät ole laki. Ne, jotka ovat Jeesuksen Kristuksen omia, ovat ristiinnaulinneet vanhan luontonsa himoineen ja haluineen. Jos me elämme Hengen varassa, meidän on myös seurattava Hengen johdatusta. Emme saa tavoitella turhaa kunniaa emmekä ärsyttää ja kadehtia toisiamme. Veljet, jos joku tavataan tekemästä väärin, on teidän, joita Henki ohjaa, lempeästi ojennettava häntä. Olkaa kuitenkin varuillanne, ettette joudu kiusaukseen. Kantakaa toistenne taakkoja, niin te toteutatte Kristuksen lain.” (Gal. 5: 22 – 6:2)

Paavali luettelee kristillisiä hyveitä ja nimittää niitä ”Hengen hedelmäksi”. Juuri ennen tätä tekstiä Paavali luetteli ”lihan aikaansaannoksia” jotka ovat ei-kristillistä, negatiivista käytöstä. Paavali toteaa, että ei-kristillinen käytös on este saada ”omakseen Jumalan valtakunta (5: 17 – 21) Edelleen Paavali toteaa, että Hengen hedelmää ”vastaan ei ole laki”. Tämä on itsestänselvyys, sillä laki tehtiin rikkomuksia vastaan ja Hengen hedelmä ei ole rikkomus.

Käsite ”Hengen hedelmä” sisältää ajatuksen Jumalan Pyhän Hengen työstä. Ihminen on vapaa joko hyväksymään tai hylkäämään Hengen. Hedelmä on seurausta kasvusta. Jotta Hengen hedelmä voi kasvaa, se edellyttää myös ihmisen vapaaehtoista osallisuutta. Hengen hedelmä on tulosta Jumalan Hengen ja ihmisen välisestä yhteisestä toiminnasta. Kreikkalainen termi on synergia, joka kuvaa kahden eri toimijan yhdessä työskentelemistä.

Kaiken lähtökohtana on rakkaus, joka sisältää ajatuksen persoonan toimimisesta toisen persoonan hyväksi. Rakkaus tuo ilon ja tämä rauhan. Rauha tässä merkitsee olemista yhdessä toisen persoonan, nyt erityisesti Jumalan kanssa. Kärsivällinen ihminen odottaa pitkään, mutta tarvittaessa toimii rangaisten toista. Lempeä ihminen ei rankaise, vaan antaa anteeksi. Ajatuksena on, että ihmisen toiminta Jumalan avulla muuttuisi mahdottomasta mahdolliseksi (vrt. Luuk. 18: 27).

”Ovat ristiinnaulinneet vanhan luontonsa himoineen ja haluineen” viittaa uskoon ja kasteeseen. Ne yhdistävät meidät Kristukseen, siis myös ristiinnaulitsemiseen. Johtopäätöksenä on, että elämässä kasteen jälkeen on uusi suunta, kohti Jumalaa. Henki on se, joka johtaa toimintaamme.

”Emme saa tavoitella turhaa kunniaa emmekä ärsyttää ja kadehtia toisiamme.” Todennäköisesti kyse on siitä, että jotkut vaativat uskovia noudattamaan Mooseksen lakia ja ympärileikkauttamaan itsensä (vrt. Gal. 5: 11). Tämä aiheutti seurakunnassa riitaa.

Hengen ohjaamat ”veljet”, tarkoittaa kypsiä kristittyjä. Se ei sulje pois naisia. Kyse on oman aikansa kulttuurista, jossa käytettiin sana veljet, vaikka läsnä olisi sekä miehiä että naisia. Heidän on lempeästi ohjattava väärin toimivaa seurakunnan jäsentä. ”Olkaa kuitenkin varuillanne, ettette itse joudu kiusaukseen” ohjaa ihmistä pois ylpeydestä, joka voi muodostua, kun ”voi ohjata väärintekijää”.

”Kantakaa toistenne taakkoja, niin te toteutatte Kristuksen lain.” Kristityt on vapautettu Mooseksen laista ja yhdistetty Kristukseen, sen takia me olemme Kristuksen lain alaisia (1. Kor. 9: 21). Se on Hengen laki (Room 8: 2). ”Kantakaa toistenne taakkoja” osoittaa sen olevan rakkauden laki. Tässä ei puhuttu tuomitsemisesta vaan kantamisesta. Kun jokainen meistä on syntinen, niin toisen tuomitseminen merkitsisi oman itsensä tuomitsemista. Taakan kantaminen on rakkauden teko ja vaikuttaa myös omien syntien anteeksi saamiseen.

Vuoroluvun mukainen epistola

”Kunpa sietäisitte minulta hiukan mielettömyyttä! Varmaan te siedättekin. Vartioin teitä intohimoisesti Jumalan puolesta. Olenhan kihlannut teidät yhdelle ainoalle miehelle, Kristukselle, ja tahdon tuoda teidät hänen eteensä kuin puhtaan neitsyen. Pelkään kuitenkin, että niin kuin käärme petti Eevan, teidän mielenne turmeltuu ettekä te enää ole vilpittömiä ja puhtaita suhteessanne Kristukseen. Jos joku tulee luoksenne ja julistaa toista Jeesusta kuin me olemme julistaneet, jos te saatte jonkin toisen hengen kuin sen, jonka olette jo saaneet, tai toisen evankeliumin kuin sen, jonka olette jo ottaneet vastaan, niin sellaista te kyllä hyvin siedätte. En minä kuitenkaan katso olevani mitenkään huonompi kuin nuo mainiot apostolit. Puhetaitoni on ehkä kehno, mutta tietoni ei, ja tietoni olen kaikin tavoin, kaikissa asioissa saattanut teidän nähtäväksenne.” (2. Kor. 11: 1 – 6)

”Kunpa sietäisitte minulta hiukan mielettömyyttä!” Tämä on tavallaan anteeksipyyntö. Paavali tulee kirjoittamaan asioista, jotka eivät miellytä korinttolaisia. Paavali perustelee toimintaansa juutalaisten avioliittoon vihkimisen tapojen kautta. ”Olenhan kihlannut teidät” perustuu ajatukseen, että Paavali seurakunnan perustajana on sen isä ja seurakunta on Kristuksen morsian. Laban antoi tyttärensä patriarkka Jaakobille vaimoksi (1. Moos. 29: 23, 28). Isän on pidettävä huolta tyttären neitsyydestä: ”Vartioin teitä intohimoisesti” (5. Moos. 13 – 21). Juutalaisessa perinteessä Eevan pettämä käärme nähdään paholaiseksi (Viis. 2: 24; Ilm. 12: 9) jonka kiinnostus Eevaan oli

seksuaalinen (2. Enok 31: 6). Eeva edustaa tässä yhteydessä koko yhteisön herkkäuskoisuutta (vrt. 1. Tim. 2: 13 – 14).

”Teidän mielenne turmeltu ettekä te enää ole vilpittömiä ja puhtaita suhteessanne Kristukseen.” Paavali näkee, että hänen vastustajansa eivät julista aitoa evankeliumia. Seurauksena on väärä kuva Kristuksesta.

”Jos joku tulee luoksenne” kertoo, että Paavalin vastustajat tulevat seurakunnan ulkopuolelta. Nyt Paavali käyttää toista sanaa, hän vaihtaa Kristuksen Jeesukseksi korostaen Hänen toimintaansa Hänen ollessaan ihmisenä kanssamme. Seurakuntaan tunkeutuvat väittivät kuuluvansa Kristukselle. He jakavat opetuksessaan samoja korostuksia kuin niin sanotut ”hengelliset ihmiset”, jotka yrittivät väheksyä Kristuksen ihmisyyden tärkeyttä, joka tulee ilmi Hänen palvelussaan, kärsimyksessään ja kuolemassaan. Nämä tunkeutujat ovat juutalaistajia, juutalais-kristittyjä, jotka vaativat, että pakanuudesta kääntyneiden tuli noudattaa lakia ja tulla ympärileikatuiksi. Heidän evankeliuminsa oli erilainen kuin Paavalin julistama. Paavali julisti vapautta (juutalaisesta) laista, mutta he vaativat lain noudattamista.

Tutkijoiden mielipiteet jakautuvat siinä, keitä tarkoitetaan ”mainioilla apostoleilla”. Joko Paavali tarkoitti niillä itse tunkeilijoita tai sitten heidät lähettäneitä Jerusalemin seurakunnan johtajia, joita johti Jaakob (Gal. 2: 9, ”seurakunnan pylväät”). Tekstiyhteys korostaisi jälkimmäistä ajatusta, mutta Paavalin ajatus heidän samanarvoisuudestaan edellyttäisi myönteisempää asennetta Paavalilta, kuin mitä hän nyt käyttää.

Paavali tunnistaa puhekykynsä rajoittuneisuuden. Samalla hän tiedostaa tietävänsä riittävästi. Hän on myös ymmärrettävällä tavalla tietonsa tuonut julki korinttilaisten keskuudessa.

Juhlan evankeliumi

”Jeesus laskeutui vuorelta yhdessä heidän kanssaan ja pysähtyi tasaiselle paikalle. Siellä oli suuri joukko hänen opetuslapsiaan ja paljon kansaa kaikkialta Juudeasta, Jerusalemistä ja rannikolta Tyroksen ja Sidonin seudulta. Kaikki he olivat tulleet kuulemaan Jeesusta ja hakemaan parannusta tauteihinsa. Myös saastaisten henkien vaivaamat tulivat terveiksi. Jokainen yritti väentungoksessa päästä koskettamaan häntä, sillä hänestä lähti voimaa, joka paransi kaikki. Jeesus katsoi opetuslapsiinsa ja sanoi: ”Autuaita olette te köyhät, sillä teidän on Jumalan valtakunta. Autuaita te, jotka nyt olette nälissänne: teidät ravitaan. Autuaita te, jotka nyt itkette: te saatte nauraa. Autuaita

olette te, kun teitä Ihmisen Pojan tähden vihataan ja herjataan, kun ihmiset erottavat teidät keskuudestaan ja inhoavat teidän nimeännekin. Iloitkaa silloin, hyppikää riemusta, sillä palkka, jonka te taivaassa saatte, on suuri.” (Luuk. 6: 17 – 23a)

Ennen tämän päiväisen kertomuksen alkua Jeesus oli viettänyt yön rukouksessa vuorella. Päivän koittaessa hän kutsui luokseen opetuslapsensa ja valitsi heistä kaksitoista, jotka nimesi apostoleiksi. (Luuk. 6: 12 – 16). Sitten Jeesus laskeutui vuorelta ja pysähtyi tasaiselle paikalle, missä oli koolla paljon väkeä. Tästä alkaa Luukkaan vuorisaarna (6: 17 – 49). Meidän tekstimme tänään käsittää siitä alkuosan.

Matteuksen vuorisaarna käsittää Matteuksen evankeliumin luvut 7 – 9. Verrattaessa näitä kahta, Matteusta ja Luukasta, meillä on neljä ongelmaa: lähteet, kuulijakunta, mitä tarkoittavat köyhä ja rikas sekä Luukkaan tarkoitus. Luukkaan vuorisaarna on Matteuksen vastaavaa lyhyempi. Heillä on yhteistä tekstiosuutta (Q -lähde), mutta myös omia tekstejään.

Vaikka Luukas korostaakin, että Jeesus puhui opetuslapsille, niin tämän tekstin ulkopuolella olevat moitesanat ovat sellaisia, että ne on osoitettu rikkaille (Voi teitä..., 6: 24 – 26). Opetuslapset eivät olleet rikkaita. Johtopäätös voisi olla, että Luukkaan vuorisaarna on suunnattu myös niille, jotka eivät ole olleet kuulemassa Jeesuksen alkuperäistä saarna. Kyseessä voivat olla ne seurakunnat, missä luettiin Luukkaan laatimaa evankeliumia.

Luukkaan evankeliumissa kuulijoiksi määritellään eri kohdissa eri ihmisryhmiä, joidenkin yhteydessä myös sanotaan ”jotka minua kuulette”. Vaikuttaa siltä, että vaikka Jeesus oli ennen tätä saarna jo valinnut kaksitoista apostoliaan, Jeesuksen opetuslasten (ei apostolien) joukko ei ollut vakiintunut vaan oli muutoksessa. Opetuslapsena oleminen vaati jatkuvaa uudistumista Jeesuksen opetuksen mukaisesti.

Jeesuksen opetus osoittaa, että ”Jumalan köyhien” ryhmä ei ollut rajattu sisäpiirille. Siihen pääsisivät kaikki ne, jotka tiedostivat sen, että he tarvitsivat pelastuksen ja tunnustavat uskonsa Jeesukseen, ja näin heistä tulisi valtakunnan vastaanottajia. Tähän valtakuntaan kutsuttiin kaikkia, mutta sinne pääsisivät vain ne, jotka uskovat Jeesukseen. Rikkaat ovat niitä, jotka eivät tunnusta Jeesusta ja Hänen valtakuntaansa. He ovat tyytyväisiä nykyiseen, mukavaan elämäänsä.

Jeesuksen opetuksen kautta Luukas opettaa pakanakristityille heidän paikkaansa uudistuneessa Israelissa ja samalla, millainen Jumala on.

Evankeliumikertomuksen mukaan Jeesus opetti ja paransi. Opetus itsessään on sielun parantamista. Teksti mainitsee tautien parantamisen, kyse on tällöin ruumiillisista sairauksista. Lisäksi erikseen mainitaan ”saastaisten henkien” vaivaamien parantaminen. ”Hänestä lähti voimaa” ilmaisee, että Jeesus itse on voiman lähde. Profeettojen ja apostolien (myöhemmin pyhien) suorittama parantaminen taas perustui Jumalalta tulevaan voimaan.

Luukkaan autuuden lauseiden köyhät ei tarkoita yhteiskuntaluokkaa. Autuas merkitsee onnellista, iloa, se ilmaisee yhteyden Jumalaan. Autuus tulee Jeesuksen mukana tulevasta Jumalan valtakunnasta. Tulla valtakunnasta osalliseksi edellyttää tulemistä opetuslapsiksi.

Autuuden lauseet ovat ohje kasvamiseen. Ne tuovat esille tiettyjä ominaisuuksia ihmisistä, mitkä tekevät ihmisen autuaaksi. Näitä ovat nöyryys, ahneettomuus, vaatimattomuus ja katumus.

Luukkaalla autuuden lauseita on yhteensä neljä (3 + 1) ja Matteuksella kahdeksan (7 + 1) Tutkijat ymmärtävät asian niin, että Luukkaan autuudenlauseista *kolme* ensimmäistä on alkuperäisiä Jeesuksen lausumia lauseita ja neljäs on myöhemmin tehty vainojen alettua. Matteuksen lisälauseet oletetaan Matteuksen itse laatineen psalmien pohjalta.

Vuoroluvun mukainen evankeliumi

”Jeesus kutsui koolle kaksitoista opetuslastaan ja antoi heille voiman ja vallan parantaa taudit ja karkottaa pahat henget. Hän lähetti heidät julistamaan Jumalan valtakuntaa ja parantamaan sairaita ja sanoi heille: ”Älkää ottako matkalle mukaan mitään – ei sauvaa, ei laukkua, ei leipää eikä rahaa. Älkää ottako toista paitaakaan. Ja mihin taloon majoituttetkin, siellä asukaa ja sieltä taas lähtekää. Jos teitä ei jossakin paikassa oteta vastaan, lähtekää siitä kaupungista ja pudistakaa pöly jaloistanne. Tämä on oleva todiste heitä vastaan.” Niin opetuslapset lähtivät matkaan. He kulkivat kylästä kylään julistaen evankeliumia ja parantaen sairaita kaikkialla.” (Luuk. 9: 1 – 6)

Sama teksti löytyy Matteukselta (Matt. 10: 1 – 15) ja Markukselta (Mark. 6: 7 – 13). Jeesus oli valinnut jo aikaisemmin kaksitoista opetuslastaan ja nimittänyt heidät apostoleiksi (Luuk. 6: 12 – 16). Sana apostoli tarkoittaa lähetettyä, lähettilästä. Myöhemmin hän valitsi seitsemänkymmentäkaksi opetuslastaan ja lähetti heidät edellään (Luuk. 10: 1 - 15). Sen kertomuksen yhteydessä on tarkempi selostus matkaohjeista. Tämä evankeliumi on luettu 22. helluntain jälkeisen viikon perjantaina.

Nyt opetuslapset osallistuvat Jeesuksen tehtävän suorittamiseen ja suoran kokemuksen Jeesuksen voimasta tautien ja pahojen henkien karkoittamiseen. Heidän tehtävänsä oli julistaa evankeliumia. Tätä julistusta vahvisti heidän tekemänsä voimateot. He eivät saaneet varustautua hyvin matkalle. Tämä korostaa Jumalan kaitsemusta heidän toiminnassaan. Heidän ohjeissaan on myös ”pölyjen pudistus jaloista”, jos heidät torjutaan (vrt. Paavali ja Barnabas Pisidian Antiokiassa, Ap.t. 13: 51). Luukas korostaa opetuslasten toiminnan leviämistä laajalle alueelle, sillä he julistivat evankeliumia ”kaikkialla”.